CZU: 343.77(477) **DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.12155863**

ECOCID ÎN UCRAINA: CRIMELE OCUPANȚILOR RUŞI ÎMPOTIVA MEDIULUI

Toma Mariana

doctor în drept, conferenţiar universitar, Departamentul Drept penal,
Facultatea de Drept, Universitatea Națională
din Cernăuți „Yuriy Fedkovych”, Ucraina
ORCID ID: 0000-0001-5081-7842

The article examines the challenges and modern perspectives of the regulatory regulation of ecocide in national and international criminal law. The problems of prosecuting ecocide in national criminal law and the prospects of such liability in international criminal law are analyzed. I emphasize that the armed aggression of the terrorist state of the Russian Federation against Ukraine has a devastating effect on the environment, the restoration of which will take more than 10 years. The evolution, concept, composition of ecocide are studied, after finding a legislative consecration in national criminal law (Article 441 of the Criminal Code of Ukraine), ecocide was not enshrined in international criminal law. It is not recognized as a crime either in the Rome Statute of the International Criminal Court or in any other international legal act. As of today, Russian crimes against the environment can be investigated by the International Criminal Court as war crimes. I emphasize the need to include the crime of ecocide in the Rome Statute, since serious damage to the environment during armed conflicts is still covered to some extent by the provisions of the Rome Statute, but such damage, which is caused in peacetime, falls under under the jurisdiction of the International Criminal Court.

Key words: *ecocide; crime; criminal law of Ukraine; international criminal law; Rome Statute; International Criminal Court; environmental damage; compensation for damage*

Agresiunea a Federației Ruse împotriva Ucrainei a actualizat problema ecocidului. Victimele tăcute ale agresiunii militare a Rusiei împotriva Ucrainei nu sunt doar oameni, ci şi mediul ucrainean şi nu numai, care este distrus fără milă de ţara teroristă. Incendii forestiere de amploare cauzate de bombardarea ocupanților, echipamente militare, rachete, muniție, produse petroliere care otrăvează solul şi resursele de apă, emisii de substanţe chimice din cauza bombardării întreprinderilor industriale, riscurile de accidente cu radiații - aceasta este doar o mică listă de amenințări despre care ştim astăzi, pe care agresiunea militară rusă le aduce ecologiei Ucrainei.

Personalul militar al ţării agresoare încearcă în toate modurile să dăuneze Ucrainei cât mai mult posibil. Acest lucru se aplică nu numai infrastructurii şi economiei. Invadatorii înrăutățesc intenționat starea mediului şi distrug natura. Astfel de acţiuni se încadrează în definiția „ecocidului” şi sunt interzise de

dreptul internațional. Clasificarea actelor ilegale este prevăzută de articolul 441 din Codul penal al Ucrainei, ecocidul este distrugerea în masă a florei și faunei, otrăvirea atmosferei, a resurselor de apă, precum și comiterea altor acțiuni care pot provoca un dezastru ecologic [1]. De asemenea, astfel de acțiuni implică ilegalitate și reprezintă o încălcare a Statutului Organizației Națiunilor Unite și a părții a treia a articolului 38 din Protocolul Convenției de la Geneva, care interzice utilizarea metodelor, mijloacelor de desfășurare a operațiunilor militare, care au scopul de a provoca sau vor provoca daune extinse, pe termen lung și grave aduse mediului natural [2].

Termenul „ecocid” după cum știi în sine provine din limbile greacă și latină, deci „oikos” înseamnă casă, iar „caedo” înseamnă a demola sau a ucide [3]. Astăzi, semnificația sa constă în distrugerea unor zone semnificative ale mediului natural ca urmare a activității umane în timp de pace sau de război.

Termenul „ecocid” a câștigat publicitate și popularitate în anii 1970 după Conferința Organizației Națiunilor Unite privind problemele mediului înconjurător din 1972, în legătură cu examinarea la Conferința Organizației Națiunilor Unite a problemelor legate de distrugerea mediului natural ca urmare a bombardamente, folosirea erbicidelor, construcții de amploare în zone naturale. Acolo a fost folosit pentru prima dată termenul „ecocid”. În plus, a fost important faptul că SUA America au folosit arme chimice în timpul războiului din Vietnam de Nord, în urma căruia o mare parte a pădurilor au fost distruse.

Consolidarea juridică a acestui act ilegal a fost incriminarea internațională a acestei infracțiuni în Statutul de la Roma al Curții Penale Internaționale în 2002, totuși, în statut, conceptul de „ecocid” este stabilit nu ca o compunere separată, ci în context. crime de război și conflicte armate, sau crime împotriva umanității, care asigură distrugerea mediului natural prin comiterea de atacuri în masă împotriva populației uneia sau alteia regiuni [4]. Cu toate acestea, în prezent nu există o confirmare directă a ecocidului la nivelul documentelor juridice internaționale, deși discuțiile despre această problemă sunt conduse destul de activ de avocații lumii.

Este oportun să subliniem că însăși Curtea Penală Internațională, în avizul său consultativ privind legalitatea amenințării sau utilizării armelor nucleare din 8 iulie 1996, a recunoscut că «mediul este amenințat în fiecare zi» [5] și a confirmat că «nu este o abstractizare, ci reprezintă spațiul de locuit, calitatea vieții și însăși sănătatea oamenilor, inclusiv a generațiilor nenăscute»[5] și a confirmat, de asemenea, că «obligația generală a statelor» [5] pentru a se asigura că protecția sa face parte din dreptul internațional.

Se pune întrebarea Este ecocidul o crimă? Putem urmări penal pentru

ecocid şi a existat acest concept înainte în legislaţie? Este posibil să clasificăm explodarea Hidrocentralei Kakhovca sau distrugerea Mariupolului de către ruşi drept ecocid?

Vă explic că însuşi termenul „ecocid” este prezent de mult în legislaţia ucraineană, conform căreia este definit ca „distrugerea în masă a vieţii vegetale sau animale, otrăvirea atmosferei sau a resurselor de apă, precum şi comiterea altor acţiuni. care poate provoca o catastrofă ecologică” (Art. 441 Cod penal al Ucrainei „Ecocid”). Termenul în sine a primit mult mai multă atenţie după 24 februarie şi mai ales acum – după ce ruşii au aruncat în aer Hidrocentrala din Kakhovca.

Cu toate acestea, înainte de invazia pe scară largă, aproape că nu existau proceduri penale împotriva lui, iar până la sfârşitul anului 2022, organizaţia „Ecology Right Human” a numărat doar 14 astfel de cazuri în registrele instanţelor. De ce aşa? explic că este dificil să colectezi şi să analizezi dovezile de ecocid, deoarece articolul prevede responsabilitatea pentru „distrugerea masivă şi intenţionată”. Dar cum se estimează masa? Cum se dovedeşte intenţionalitatea anumitor acţiuni ale agresorului? Lipsa unor răspunsuri clare la aceste întrebări, până acum, face imposibilă procesul judiciar şi urmărirea penală şi despăgubirea vinovaţilor.

Dar istoria are deja precedente pentru ca ţara să compenseze daunele aduse mediului cauzate de război. În ianuarie 2022, Comisia de compensare a ONU, care a fost creată pentru a analiza cazul Kuweitului împotriva Irakului, şi-a încheiat activitatea - agresiunea armată a Irakului din 1991 a fost însoţită de daune semnificative asupra mediului nu numai Kuweitului, ci şi statelor vecine. Comisia a înregistrat, evaluat şi acordat despăgubiri pentru curăţarea şi refacerea daunelor aduse solului, apei, ecosistemelor de coastă şi alte daune. Cu toate acestea, Comisia a recunoscut puţin mai mult de 6% din cazurile de daune mediului dintre cele prezentate ca fiind adecvate pentru a fi luate în considerare. O situaţie similară, cum analizez eu, ar putea aştepta şi pe noi pe Ucraina.

Conform datelor culese de stat, au fost deja numărate 2.306 cazuri verificate de daune mediului. Ce face cu ele Procuratura Generală? Explic - a sugerat folosirea unui alt termen - crime de război împotriva mediului. Această definiţie este folosită mai des acum de procuratura ucraineană, deoarece acoperă o gamă mai largă de infracţiuni împotriva mediului decât „ecocidul”.

Vreau să zic că în prezent există două linii paralele de lucru pentru a aduce agresorul în faţa justiţiei pentru infracţiuni, în special, împotriva mediului. Prima este urmărirea directă a Rusiei ca stat pentru agresiune neprovocată şi încălcarea Statutului ONU. A doua este aducerea la răspundere

penală individuală a personalului militar şi a oficialilor Federaţiei Ruse pentru crime de război şi crime de ecocid. În primul caz, vorbim despre reparaţii, în al doilea - despre răspunderea directă a vinovaţilor în faţa instanţei.

Dacă există atacuri asupra obiectelor civile, obiectelor de infrastructură critică, depozitelor de petrol, iar rezultatul unor astfel de atacuri este o pagubă clară asupra mediului, desigur, începem proceduri penale, fie în temeiul articolului 441 „Ecocid”, fie al articolelor 441 şi 438 - „Încălcarea legilor şi obiceiurilor războiului”,. Conform acestui principiu, au fost deja deschise peste 190 de procese penale, dintre care 14 sunt în mod specific sub art. 441 „Ecocid” [1].

În plus, definiția „Ecocidului” de la articolul 441 nu coincide cu dreptul internaţional. Acest lucru face imposibilă aducerea acestor cauze în faţa instanţelor internaţionale, deoarece la nivel internaţional nu există un document de reglementare care să recunoască ecocidul ca atare: „Da, codul nostru penal defineşte în mod destul de legitim şi legitim infracţiunea de ecocid – acesta este articolul 441 din Codul penal [1]. Dar definiția cuprinsă în acest articol nu este cuprinsă în dreptul internaţional. Nu există nicio convenţie nici în dreptul penal internaţional, nici în alte domenii ale dreptului care să definească ecocidul”.

Dar nu totul este atât de fără speranţă. Există şi alte modalităţi de a aduce agresorul în faţa justiției, explic cum: „Infracţiunile pe care agresorul le comite astăzi şi pe care le-a comis până în 2022 – în timpul ocupaţiei Crimeii şi a estului Ucrainei – sunt reglementate de Statutul de la Roma, care este, de asemenea, neratificat încă şi Convenţiile de la Geneva . Prin urmare, astfel de crime vor fi calificate tocmai drept o încălcare a Convenţiilor de la Geneva”.

Războiul din Ucraina şi crimele ruşilor au dat impuls dreptului internaţional pentru a introduce conceptul de infracţiune de ecocid. Este important ca societatea civilă să lucreze la completarea acestui concept cu un sens real, oferind instrumente adecvate pentru investigarea şi pedepsirea acestui tip de infracţiuni. Deoarece Ucraina nu a ratificat încă Statutul de la Roma, avem posibilitatea de a influenţa legislaţia internaţională. Această activitate este deja realizată, în special de către reprezentanţi ai societăţii civile. Şi fondul International Renesans, ca întotdeauna, sprijină aceste eforturi.

În prima jumătate a anului 2023 a fost constatate că Aproximativ 30% din teritoriul Ucrainei, adică 174 de kilometri pătraţi, este contaminat cu obiecte explozive.

„Au fost distruse peste 2,4 milioane de hectare de păduri. Recentul atac asupra barajului CHE Kakhovskaya a dus la cel mai mare dezastru ecologic din Ucraina. Şi această listă este incompletă, deoarece ostilităţile intense continuă”, după cum ştim.

Cu fiecare zi de război care trece, pierderile de mediu cresc. Ucraina certifică şi documentează clar acţiunile ocupantului privind manifestările de ecocid pe teritoriul nostru. Aceste materiale stau la baza determinării amplorii şi valorii pagubelor cauzate ca urmare a agresiunii militare, precum şi a anchetei Curţii Penale Internaţionale privind crimele de război şi crimele împotriva umanităţii şi a mediului săvârşite pe teritoriul Ucrainei.

Există multe exemple de ecocid şi de aceea trebuie să le studiem în detaliu pentru a înţelege consecinţele şi a preveni acest lucru în viitor. Şi pentru a preveni noi cazuri de ecocid, legislaţia ar trebui îmbunătăţită şi implementarea ei monitorizată. Rusia trebuie să fie trasa la răspundere pentru crimele împotriva mediului.

Referinţe:

1. Naukovo-praktychnyi komentar Kryminalnoho kodeksu Ukrainy / D. S. Azarov, V. K. Hryshchuk, A. V. Savchenko ta in. ; za zah. red. O. M. Dzhuzhi, A. V. Savchenka, V. V. Chernieia. 2-he vyd., pererob. i dopov. Kyiv : Yurinkom Inter, 2018. 1104 s.
2. Dodatkovyi protokol do Zhenevskykh konventsii vid 12 serpnia 1949 roku, shcho stosuietsia zakhystu zhertv mizhnarodnykh zbroinykh konfliktiv (Protokol I), vid 8 chervnia 1977 roku URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_199#Text
3. Webster’s new world dictionary of the American Language. URL: https://www.merriam-webster.com/
4. Jack Marley. Ecocide: why establishing a new international crime would be a step towards interspecies justice. URL: https://theconversation.-com/ecocide-why-establishing-a-new-international-crime-would-be-a-step-towards-interspecies-justice-162059
5. Konsultatyvnyi vysnovok Mizhnarodnoho kryminalnoho sudu pro zakonnist zahrozy abo zastosuvannia yadernoi zbroi vid 8 lypnia 1996 roku.